

Nieuwe Belgische baliestructuren

Sinds 1 mei jl. is de Belgische Nationale Orde van Advocaten vervangen door een Vlaamse, en een Frans- en Duitstalige.¹ Dit moet het compromis zijn tussen het Vlaamse verlangen naar autonomie en de Franstalige wens zoveel mogelijk gemeenschappelijk te houden. Een Federale Raad en een scheidsgerecht moeten de verbinding tussen beide balies verzorgen. De bevoegdheid van het scheidsgerecht is nogal elastisch.

Prof. dr. Piet Taelman
Universiteit Gent

De zieltogende Belgische Nationale Orde van Advocaten² is met de wet van 4 juli 2001 ontbonden. Daarvoor in de plaats komen twee Ordes: de Orde van Vlaamse balies en de *Ordre des barreaux francophones et germanophone*.³ De eerstgenoemde Orde omvat de veertien Vlaamse Ordes en de Nederlandse Orde van advocaten bij de balie te Brussel. Beide Ordes hebben rechtspersoonlijkheid en zijn gevestigd te Brussel.⁴

Opvallend is het democratisch verschil in samenstelling van de algemene vergadering van beide Ordes. Aan Vlaamse zijde bestaat de algemene vergadering, naast de stafhouders in functie (die ambtshalve lid zijn), uit een aantal *verkozen* leden,⁵ de stafhouder van de Orde van Advocaten bij het Hof van Cassatie en de twee afgevaardigden bij de Raad van de balies van de Europese Unie. De algemene vergadering van de *Ordre des barreaux francophones et germanophone* bestaat uit de 14 stafhouders en – met raadgevende stem – de stafhouder van de Orde van Advocaten bij het Hof van Cassatie en de leden van de raad van bestuur.

De bevoegdheden

De bevoegdheden van de nieuwe Ordes zijn beschreven in de artikelen 495-496 Ger. W. Elke Orde heeft de taak te waken over de eer, de rechten en de gemeenschappelijke beroepsbelangen van hun leden. Voorts zijn ze bevoegd voor de juridische

bijstand, de stage, de beroepsopleiding van de advocaten-stagiairs en de vorming van alle advocaten behorende tot de balies die er deel van uitmaken. Van beide Ordes wordt verwacht dat ze initiatieven en maatregelen nemen die nuttig zijn voor de opleiding, de tuchtrechtelijke regels en de professionele loyaliteit en voor de behartiging van de belangen van de advocaat en van de rechtzoekende. Betreffende al deze aangelegenheden kan elke Orde voorstellen doen aan onder anderen de minister van Justitie, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Hoge Raad voor de Justitie.

Elke Orde stelt, zowel inzake de hiervoor opgesomde bevoegdheden als met betrekking tot de 'bepaling en eenmaking van de regels en gebruiken van het beroep' passende reglementen vast. Deze reglementen zijn bindend voor alle advocaten van de bijbehorende balies (art. 498 Ger. W.).⁶ Aan de raden van de Orde van advocaten van de balies werd opgedragen te waken over de toepassing van deze reglementen. Zij blijven alleen bevoegd voor tuchtzaken (art. 499 Ger. W.). Lokale balies kunnen enkel nog reglementen uitvaardigen voor onderwerpen die niet eerder door de Orde waartoe ze behoren werden gereglementeerd; ze kunnen bijkomende of aanvullende regels uitvaardigen voorzover die de reglementen van hun Orde niet uithollen of tegenspreken (art. 500 Ger. W.).

Overlegstructuur

De nieuwe wet voorziet niet in een bovenbouw of een gemeenschappelijk orgaan van de beide Ordes. Wel werd een overlegstruc-

In het slechtste geval kan het scheidsgerecht uitgroeien tot splijtzwam tussen beide Ordes

tuur in het leven geroepen, via de inrichting van de Federale Raad voor de balies. Deze Raad bestaat uit tien leden. Elke Orde vaardigt vijf leden af. De Raad wordt voorgezeten door de stafhouder van de Orde van Advocaten bij het Hof van Cassatie.

De bevoegdheid van deze Raad is ruim omschreven. Hij kan kennismaken van alle aangelegenheden met betrekking tot 'de balie in het algemeen en de goede rechtsbedeling' (art. 504, § 1 Ger. W.). Maar die bevoegdheid kan de Raad slechts uitoefenen via niet-bindende adviezen, die bovendien

Verder dient de Federale Raad de opdracht te omschrijven die aan de vertegenwoordiging van de Belgische advocatuur bij de Raad van de balies van de Europese Unie wordt toevertrouwd (art. 504, § 2 Ger. W.). Ook hierover dient binnen de Raad een meerderheid gevonden te worden van ten minste drie vijfde van de stemmen in elke taalgroep.

Het scheidsgerecht

Elk door een Orde, met respect voor zijn inwendig reglement van orde goedgekeurd

reglement is geschorst⁸ – kan de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie de in art. 611 Ger. W. voorziene vordering tot nietigverklaring van dit reglement instellen voor het Hof van Cassatie (art. 501, § 1 Ger. W.) indien hij van oordeel is dat het reglement door overschrijding van bevoegdheid is aangetaast, tegen de wet indruist of op een onregelmatige wijze is aangenomen.⁹ Van het instellen van deze vordering dient kennis gegeven te worden aan de twee Ordes, die binnen een termijn van twee maanden vanaf deze laatste kennisgeving vrijwillig kunnen

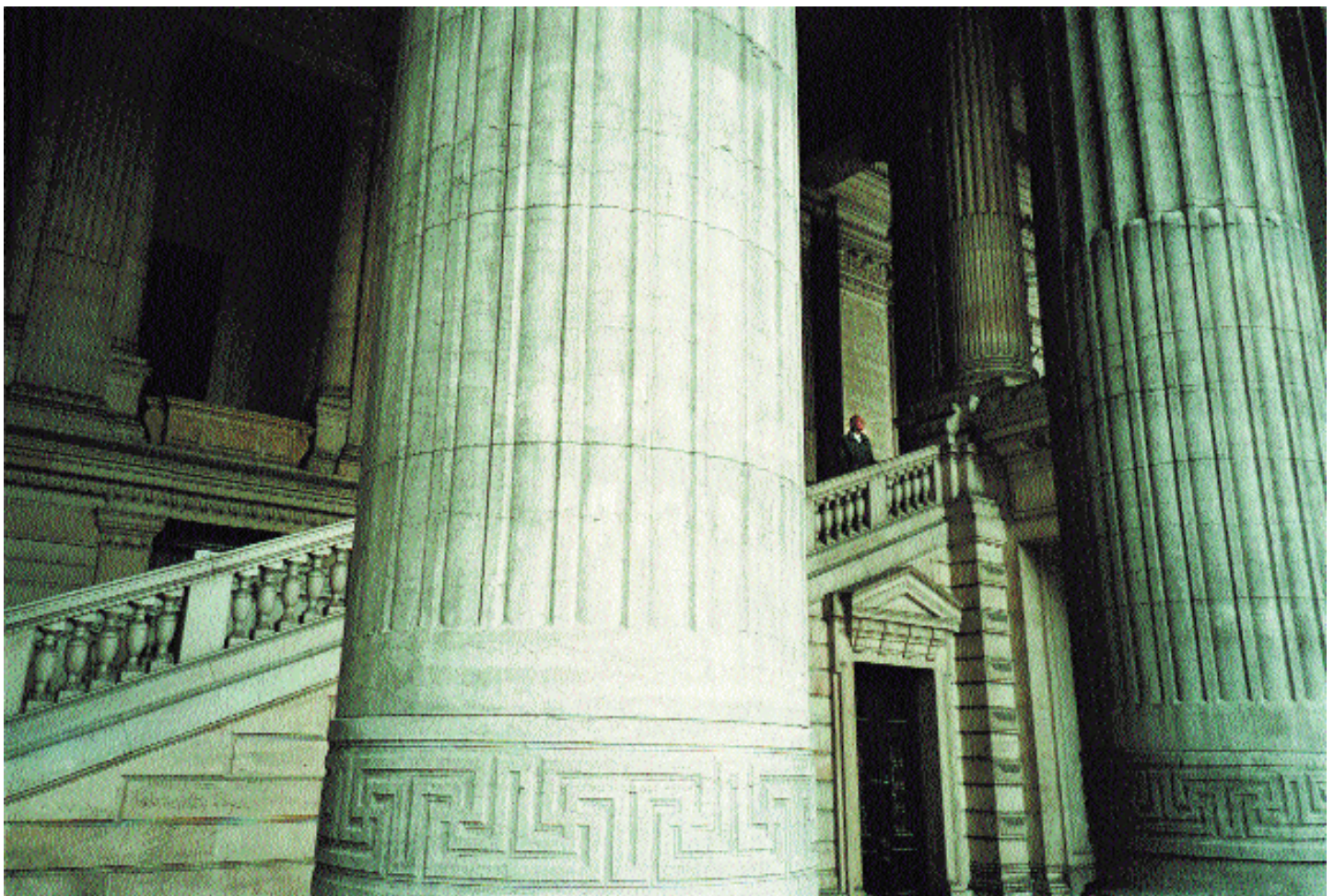

Foto: Henk Braam/Hollandse Hoogte

Het Paleis van Justitie in Brussel

moeten worden verstrekt met ten minste drie vijfde van de stemmen in elke taalgroep, na een 'procedure op tegenspraak'. De adviezen, bijvoorbeeld over een ontwerp van reglement, kunnen worden gevraagd door elk van beide Ordes, door elke balie die er deel van uitmaakt en door de Orde van Advocaten bij het Hof van Cassatie.

reglement, dient ter kennis gebracht te worden van de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, de procureur-generaal bij de hoven van beroep, de andere Orde en aan de stafhouders van alle balies (art. 497 Ger. W.).⁷ Binnen een termijn van twee maanden na deze kennisgeving – gedurende welke termijn de toepassing van het goedgekeurde

tussenkomen in de rechtspleging. Bij die gelegenheid kan de tussenkommende Orde de door de procureur-generaal ingeroepen grond(en) aanvullen door middelen aan te voeren gesteund op bevoegdheidsoverschrijding, strijdigheid met de wet of de onregelmatige aanneming van het bestreden reglement (art. 501, § 3 Ger. W.).

Reglementen kunnen ook nog via een andere weg worden vernietigd. Elke Orde kan immers een vordering tot vernietiging instellen – zonder dat deze een schorsende werking heeft – bij een scheidsgerecht. Dit scheidsgerecht is samengesteld uit zeven leden. Elk van de Ordes wijst er drie aan, met een mandaatduur van twee jaar. In onderling overleg moeten deze zes arbiters de voorzitter van het scheidsgerecht aanwijzen. Slagen zij hier niet in, dan moet deze functie waargenomen worden door de prosthouders van de Orde van Advocaten bij het Hof van Cassatie of, zo die verhinderd is, zijn voorganger.

Vooraleer een vordering tot nietigverklaring voor het scheidsgerecht kan worden ingesteld, moet de Orde de zaak aanhangig maken bij de Federale Raad van de balies. Deze laatste moet zijn advies verlenen binnen een maand nadat het werd aangezocht. Komt dit advies er niet – gelet op het quorum waarmee advies moet worden uitgebracht – of te laat, dan moet de vordering voor het scheidsgerecht gebracht worden binnen een termijn van drie maanden nadat de zaak bij de Federale Raad van de balies werd aangekaart.

De vordering tot nietigverklaring kan worden gebaseerd op bevoegdheidsver-

schrijding, strijdigheid met wetten of de onregelmatige aanneming van het bestreden reglement (art. 502, § 2 Ger. W.)¹⁰ maar ook de grond dat ‘een gevaar zou betekenen voor de eer van de Orde van Advocaten en voor de handhaving van de beginselen van waardigheid, rechtschapenheid en kiesheid die aan het beroep van advocaat ten grondslag liggen zoals omschreven in artikel 456, eerste lid, alsook in de internationale deontologische voorschriften’. Terecht werd in de Senaat aangestipt dat deze grond ‘hope-loos elastisch is’¹¹. In een *worst case*-scenario kan het scheidsgerecht uitgroeien tot een bron van voortdurende ergernis en een slijtzwam tussen beide Ordes.¹²

Het scheidsgerecht doet uitspraak in eerste en laatste aanleg. Het kan een aangevochten reglement slechts geheel of gedeeltelijk vernietigen voorzover vijf leden zich hiervoor uitspreken. Bij de arbitrale uitspraak kan een *dissenting opinion* worden gevoegd.

De gevolgen van een vernietiging door het scheidsgerecht worden niet in de wet geregeld. Tijdens de parlementaire voorbereiding kwamen ze slechts summier aan bod.¹³

Een evaluatie van deze nieuwe structuren is voorbarig. Beide Ordes moeten elk hun dynamiek nog ontwikkelen. ■

Literatuur

GLANSDORFF, F., ‘La loi de réforme des structures du barreau’, *Journal des Tribunaux* 2001, pp. 625-630.

STEVENS, J., ‘Van Nationale Orde van Advocaten naar Orde van Vlaamse Balies en Ordre des Barreaux francophones et germanophone’, *Rechtskundig Weekblad* 2001-02, pp. 1153-1169.

Noten

- W. 4 juli 2001 met betrekking tot de structuren van de balie, van het Gerechtelijk Wetboek en van de Wet van 13 maart 1973 betreffende de vergoeding voor onwerkzame voorlopige hechtenis (*B.S.* 25 juli 2001, tweede uitg.). Deze wet trad gedeeltelijk in werking op 25 juli 2001 en voor het overige op 1 mei 2002, ingevolge de publicatie in het *B.S.* 15 maart 2002 van de K.B.’s 17 februari 2002 ter bekrachtiging van de reglementen van orde van resp. de Orde van Vlaamse balies en de Ordre des barreaux francophones et germanophone. Bij verzoekschrift dd. 24 januari 2002 werd voor het Arbitragehof een beroep tot vernietiging ingesteld van een aantal van de nieuwe bepalingen (*B.S.* 23 maart 2002). Het *B.S.* is te raadplegen op <http://www.staatsblad.be>
- Zie mijn artikel in *Advocatenblad* 2000-18, 6 oktober 2000, p. 772.
- De dertien Franstalige Ordes, m.i.v. de Franse Orde van Advocaten bij de balie te Brussel en de Duitstalige Orde van Eupen vormen de *Ordre des Barreaux francophones et germanophone* (art. 488, tweede lid Ger. W.).
- Omwille van transparantie en rechtszekerheid werd de organisatie en de werking van elke Orde vastgesteld in een bij Koninklijk Besluit bekrachtigd reglement van inwendige orde. Omdat de nieuwe structuren nog niet in werking waren getreden, werd voor de Orde van Vlaamse balies het reglement van inwendige orde goedgekeurd door de organen van de Vereniging van Vlaamse Balies. Voor zijn Waalse tegenhanger geschiedde dat door de *Conférence des Barreaux francophones et germanophone*. Na advies van de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie werden ze bekrachtigd bij K.B. 17 februari 2002, *B.S.* 15 maart 2002 (art. 491 Ger. W.).
- Hun aantal wordt bepaald door het aantal advocaten van elke balie; de verkiezingen vinden plaats in de loop van de maand mei 2002.
- De door de Belgische Nationale Orde van Advocaten indertijd regelmatig aangenomen reglementen blijven bindend voor alle advocaten totdat over de betrokken materie door de nieuwe Orde een reglement werd vastgesteld, onverminderd overleg en instemming van de Orde van Advocaten bij het Hof van Cassatie met betrekking tot het wijzigen van de reglementen die haar aanbelangen (art. 507 Ger. W.).
- Het betreft niet minder dan 36 verschillende instanties!
- Zo de procedure tot nietigverklaring wordt ingesteld, blijft het betrokken reglement geschorst tot de uitspraak van het arrest (art. 501, § 2 Ger. W.).
- Deze bevoegdheid bezat die magistraat ook onder de oude regelgeving; er werd nimmer gebruik van gemaakt.
- Slechts wanneer de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie de hem toekomende vernietigingsvordering *niet* instelt, kan het scheidsgerecht oordelen over deze gronden tot vernietiging (art. 502, § 2 Ger. W.). In de andere hypothese wordt aan het scheidsgerecht de macht onttrokken over deze gronden uitspraak te doen (art. 502, § 2 *in fine* Ger. W.).
- Parl. St.* Senaat 2000-01, nr. 2-619/2, 12 (<http://www.senate.be>).
- J. STEVENS, ‘Van Nationale Orde van Advocaten naar Orde van Vlaamse Balies en Ordre des barreaux francophones et germanophone’, *R.W.* 2001-02, (1153) 1166, nr. 46.
- Parl. St.* Kamer 2000-01, nr. 50/0892/010, 55. Hierin wordt het voorbeeld aangereikt van de nietigverklaring van een voorschrift op grond waarvan een interprofessionele vereniging mocht worden opgericht. De nietigverklaring heeft tot gevolg – aldus Voorzitter van de Commissie Justitie ERDMAN – dat die vereniging moet worden ontbonden. De handelingen die deze verenigingen gedurende de geldigheidsperiode hebben verricht, blijven – aldus diezelfde bron – daarentegen gehandhaafd.